

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Io. Francisci Leonis Eporediensis I. V. D. Episcopi Thelesini Thesaurus Fori Ecclesiastici

Leoni, Giovanni Francesco

Coloniae Agrippinae, 1682

De Visitatione. Cap. xvi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10316

DE VISITATIONE.

Cap. XVI.

S V M M A R I V M.

- 1 **V**isitationum scopus, quisnam sit.
- 2 Visitationi, qua loca sint Ordinariis subiecta.
- 3 Visitare possunt Ordinarii ecclesias parochiales subiectas religioni S. Iohannis Hierosolymitani, & quomodo.
- 4 Vicarios, in beneficium curatis subiectis regularibus, quando Ordinarij deputare possim, & qualiter.
- 5 Vicarius perpetuus parochialium quanta portio assignari debeat.
- 6 Eleemosyna altaris non sunt computanda in valore beneficiorum, nec funerarium, neque alia similes.
- 7 Distributiones quotidiana non computantur in valore beneficiorum.
- 8 Vicarius perpetuus qua portio assignanda, & qua congrua dicatur.
- 9 Portio congrua coram Ordinariis peti debet, & etiam coram capitulo, Sede vacante.
- 10 Vis caria perpetua ex qua causa, ut plurimum, fieri soleant.
- 11 Vniones perpetuae, quae examinari debent, & quae dissolvi possint.
- 12 Subreptio, & obreptio, quomodo differant.
- 13 Vniones debent fieri vocatis iis, quorum interest.
Clausula vocatis vocandis, quid operetur, ibid.
- 14 Uniri non potest ecclesia libera ecclesia jurispatronatus, nisi cum alternativa.
- 15 Episcopus potest beneficia transferre, & ecclesias omnes, tam parochiales, quam alias dirutas, aut nimia egestate laborantes, profanare.
- 16 Vicarius Episcopi omnia potest, quae pertinent ad jurisdictionem Episcopi, cuius vices gerit.
- 17 Ecclesia parochialis jurispatronatus, quae collabitur, an possit uniri ecclesia non curata ut in illa erigatur in parochiale. Crux debet erigi, ubi est ecclesia diruta, & profanata, ibidem.
- 18 Patronus non efficitur ecclesia, dotem modicum donans.
- 19 Patroni unius parochialis possunt compelli ad praebendam congruam sustentationem.
- 20 Beneficium unitum perdit nomen beneficium.
- 21 Appellatio non admittitur in causis visitationis ab interlocutoria, secus a sententia definitiva, quae tamen appellatio non suspendit executionem, nec carceratus interim est relaxandus.
- 22 Vniones parochialium, & aliorum beneficiorum, Episcopi possunt iuxta formam iura facere, sed quando sit unio duarum collegiatarum ab Episcopo debet

- debet fieri cum consensu capituli ecclesie cathedralis.
- 13 Seminario Episcopi uniones beneficiorum facere possunt, fallit tamen in pluribus.
- 24 Seminario, quando sunt huiusmodi beneficiorum uniones, debent fieri cum consensu duorum de capitulo, ac duorum de clero.
- 25 Potestatem habens à lege, vel ab homine aliquid faciendi cum alterius consilio, quando teneatur illud sequi.
- 26 Visitari possunt ab Episcopis hospitalia, collegia, & confraternitates laicorum, montes pietatis, & omnia pia loca, & num. seq.
- 27 Visitari non possunt ab Episcopis hospitalia, eremitoria, & confraternitates Religionis Hierosolymitana, nisi in iis, que sacramentorum administrationem concernunt.
- 28 Visitari possunt ecclesia, qua in nullius diocesi esse dicuntur ab Ordinario viciniore.
- 29 Archidiaconi, Decani, & alii inferiores visitare possunt, item & capitulum, & quibus conditionibus.
- 30 Visitare possunt Episcopi capitula cathedralium, & aliarum majorum ecclesiarum, illarumque personas personaliter, vel per Vicarium generalem, aut visitatorem, si ipsi Episcopi fuerint legitime impediti.
- 31 Visitari debent monasteria virorum & eorum persona à visitatoribus regularibus.
- 32 Visitatio celerissime debet fieri, qua celeritas, visitatorum arbitrio relinquatur.
- 33 Visitator nihil potest accipere, præter victualia, nec familia sua etiam præter officii, nec sui munus, etiam oblatum, alias pœnam incurrunt.
- 34 Victualia in visitatione à quibus præstari debeant.
- 35 Visitare iterum potest Episcopus ecclesias visitatas ab inferioribus.
- 36 Visitare potest Episcopus beneficia subdita Abbati, habenti quasi Episcopalem jurisdictionem cumulativè.
- 37 Visitatoribus secundum locorum moderatam honesta mensa paranda.
- 38 Visitatores, quanto comitatu olim procedebant, & quantis electionibus.
- 39 Visitantibus quis numerus equorum, & personarum fuerit definitus in Concilio Mediolan.
- 40 Visitantibus Episcopis, & iis in inferioribus visitatoribus circa numerum equorum, & personarum præsumendarum sententia auctoris.
- 41 Victualium appellatione veniunt cibifrugales, non sumptuosi.
- 42 Prelatis ignominiosum est assuere delictis, epulis, atque lasciviis.
- 43 Visitantibus Episcopis egenis, eorumvè Vicariis, sunt necessaria congruè subministranda, ut equi, vestes, familia, & alia opportuna, ultra victualia.
- 44 Visitantes Episcopi divites, quibus debent esse contenti.
- 45 Consuetudo habet vim legis.
- 46 Impense, quæ, vel ad adificationem, vel ad ornatum ecclesiarum ab Episcopo in visitatione præscribuntur, ad quos spectent.
- 47 Redditus parochialis ecclesie, quales, &

- quanti sint, ab Episcopo in visitatione præcipue sunt examinandi.
- 48 Parochiales ecclesia, quæ pensionem sustinere possint.
- 49 Parochis certa pecunia summa, à conc. Trid. pro eorum victu est constituta.
- 50 Redditiæ parochialis ecclesie annuæ ad duorum victum saltem esse debent.
- 51 Parochi ad ecclesiarum suarum reparationem aliquando cogi possunt.
- 52 Clerici vivere debent de patrimonio lesu Christi.
- 53 Parochus, quando non impensis pro sua ecclesia ad certam portionem concurrere teneatur.
- 54 Redditi, ratione loci, vel personæ majores parochi interdum debentur.
- 55 Clausula in reservationibus pensionum à Summis Pontificibus apponi solita, quid declaret.
- 56 Verbum, liberi, in reservationibus pensionum, quid operetur.
- 57 Parochus, quando in reparatione sua ecclesie ad tertiam sumptus partem teneatur.
- 58 Parochiales ecclesias Universitatum impensis fabricari solent.
- 59 Constantinus primus fabricam Templi Divi Petri instituit.
- 60 Constantinus cunctis jus ecclesias adificandi concessit.
- 61 Ecclesiarum numerus ab Imperatoribus, & Principibus fuit auctus.
- 62 Ecclesia, quæ per aliquem erigitur, dos est constituenda.
- 63 Alimenta parochi minimè sunt minuenda.
- 64 Visitator in actu visitationis summarias informationes sumere debet.
- 65 Redditi parochialis tenuissimi liberant parochum ad concurrentiam impensarum.
- 66 Consuetudo pia, quæ laici solent sumptus aliquos in necessariis ecclesie facere, maxime est servanda.
- 67 Parochorum indigentia quomodo conc. Trident. providerit.
- 68 Juris patronatus ecclesie, si diruta fuerit, à quibus sit restituenda, & qui ad impensas concurrere debeant.
- 69 Parochiani juris patronatus ecclesie habentes, quando ad adificationem, & restorationem sue ecclesie teneantur.
- 70 Accessorium sequitur naturam sui principalis.
- 71 Parochiales, etiam juris patronatus, propriis fructibus & proventibus sunt rescindenda.
- 72 Patronus parochianus multis gaudet præeminentijs.
- 73 Parochialium adificationes, & restorationes per solidum, & libram fieri debent.
- 74 Extraordinaria onera, quæ ordinariis, & merè realibus equiparantur.
- 75 Collectæ non ad personarum numerum, sed ad cujusque patrimonii quantitatem fieri debent.
- 76 Jus idem viget, ubi eadem ratio militat.
- 77 Pauperes, ne graventur, maxima est habenda ratio.
- 78 Divites multis commodis, ac honoribus fruuntur.
- 79 Magnates, quia cæteris præeminent, largiores in operibus piis esse debent.
- 80 Theodosii Imperatoris humilitas in ecclesiis.

Epis coporum censura maximè manent obnoxia, illorumque correctioni præsertim subijciuntur ea, de quibus, quæ communiora, ac utiliora visa fuere notavimus. eorum. n. sunt præcipuè partes: exactè disquirere, ne in hujusmodi, sicut & in aliis rebus, legitimus iustitiæ ordo turbetur. Ideò de visitatione nonnulla hic loci assumenda commodum judicavimus. Visitationum ¶ omnium præcipuus scopus esse debet, sanam, orthodoxamque doctrinam, expulsis hæresibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere; populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere, & cætera, prout locus, tempus, & occasio fert ex visitantium prudentia, ad fidelium fructum constituere, concil. Trident. in cap. 3. §: visitationum autem, de reform: sess. 24. cap. 1. §. Florentinum 85. dist. & cap. 1. §. sanè, de censib. in 6.

2. Visitari ¶ debent ab Ordinarijs locorum annis singulis beneficia ecclesiastica curata, quæ cathedralibus collegiatis, seu alijs ecclesijs vel monasteriis beneficijs, seu collegijs aut pijs locis quibuscunque perpetuo unita, & annexa reperiuntur: & sollicitè providendum est, ut per idoneos Vicarios, etiam perpetuos, nisi ipsis Ordinarijs pro bono ecclesiarum regimine aliter expedire videatur, ab eis, cum tertiæ partis fructuum, aut majori, vel minori arbitrio ipsorum ordinariorum, portione, etiam super certa resignanda ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, privilegijs, exemptionibus, & inhibitionibus non obstantibus, cap. 7. de re-

form. sess. 7. & quascunque parochiales ecclesias, tam sæculares, quàm regulares, & exemptas, & etiam militiarum & membra curam animarum habentia illis unita possunt visitare, cap. 8. sess. 7. & sacra congreg. conc. in decis. manuscript. super eodem cap. 7. sub tit. Portugallia §. licet ordinarij, & §. possunt etiam tum. Et parochiales nullius diocæsis, quas Episcopus, cujus cathedralis est proximior, tanquàm Sedis Apostolicæ delegatus, debet visitare, privilegijs, & consuetudinibus quibuscunque etiam immemorabilibus non obstantibus, cap. 8. de reform. sess. 21. & cap. 9. de reform. sess. 24. & sacra congreg. conc. in eisdem decisionibus manuscript. super d. cap. 8. sess. 21. sub tit. Veronen. §. licet monasterium, ac Taurinen. §. Ecclesia ubi, & Augusten. §. si Abbates.

Eademque ecclesias quomodolibet exemptas, auctoritate Apostolica visitare tenentur, & opportunis remedijs providere, ut quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, si qua illis imminet, alijsque debitis obsequijs minimè defraudentur, quibuscunque non obstantibus, ut eod. c. 8. de reform. sess. 7. & cap. 8. de reform. sess. 21. cap. decernimus, 10. quest. 1. & c. de his, extra de eccl. edific. pro ecclesiarum restauratione possunt ab Ordinarijs fructus sequestrari, ut ecclesiarum reparentur, etiam, si illæ ¶ essent militiarum Sancti Joannis Hierosolymitani, ut in eisdem decis. super eo, cap. 8. sess. 21. sub tit. Polen. §. fructus ecclesiarum in quibus dumtaxat habent jurisdictionem in concernentibus curam animarum, & sacramentorum administrationem, ut defectus calicum, & decentia

paramentorum ad decorem administrationis sacramentorum provideatur, nec potest mandare, ut ecclesia, vel sacristia ejusdem ordinis reficiatur, ut in decis. sub dicto c. 8. sess. 21. sub tit. *Tranen. S. in Ecclesia. & sub tit. Casaraugustan. S. Archiepiscopus potest*; sed sequestrum super fructibus apponere valet, pro tuitione ecclesie, cui superiores ejusdem ordinis debent postea de ejusdem providere, seu provideri facere.

In quibus autem beneficiis regularibus regularis observantia viget, Episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium superiores juxta eorum regularia instituta debitam vivendi rationem observent, & observari faciant, & sibi subditos in officio contineant, & moderentur, monere debent. Quod, si admoniti intra sex menses, eos non visitaverint, vel correxerint, tunc iidem Episcopi, etiam, ut delegati Sedis Apostolicæ, eos visitare possunt, & corrigere, prout ipsi superiores possent juxta eorum instituta, quibuscunque appellationibus, privilegiis & exemptionibus remotis, ut in eo. cap. 3. post. med. sess. 21.

4 Non tamen propterea licet ꝑ episcopis superiores regulares privare decimis, aut pure conferendi, vel presentandi, sed debeat providere curæ animarum & deputationi Vicariorum idoneorum, cum congruæ portionis fructuum assignatione, ut animarum cura nullatenus negligatur, & beneficia ipsa debitis obsequiis minime defraudentur, & appellationibus, privilegiis, & exemptionibus quibuscunque minime suffragantibus, ut cap. 5. post. med. cap. 7. sess. 7. cap. 1. in fin. de reform. sess. 6: & congreg. concil.

super cap. 8. de reform. sess. 21. §. si Abates.

5 Congrua verò ꝑ portio Vicariis perpetuis esse debet, non major centum, nec minor quinquaginta scutorum annuorum summa, computatis omnibus etiam incertis emolumentis, & alijs obventionibus communiter percipi solitis, nisi Vicariis temporariis solitum fuisset plus assignari; & sive in quantitate, aut quora fructuum, pecuniaque numerata, fundo, seu alia re stabili, portio hujusmodi constitui debet, ut fuit à Pio V. taxatum in sua constitutione in Bul. cap. 46 & talis debet esse, ut Vicarius perpetuus commodè vivere possit, cap. de monachis, de præb. & clem. 1. de iurepatr.

6 Et licet ꝑ dicta portio legatur imposita etiam super emolumentis, & alijs obventionibus, etiam incertis, communiter percipi solitis, in illis tamen centum non sunt computandæ elemosinæ altaris, funeralium, & aliæ similes, sed illa incerta, quæ habent quandam certitudinem, ut sunt decimæ frumenti, vini, aliique fructus, emolumenta, & obventiones, quæ penes titularem sunt incerta, quantum ex illis percipere possit; non autem super illis incertis, quæ Vicarius postea ex suo labore, & officio percipit, quia illa non includuntur in portione centum, vel quinquaginta ad minus, quæ assignantur ex fructibus beneficij, quia jus de his non considerat, nec in congrua portione solent computari, ut per Rebuff. in tract. congr. port. numer. 83. 85. & 86. De ꝑ distributionibus autem quotidianis, quod non computentur in valore beneficij, tenet Rot. dec. 8. de præb. in nov. decis. ult. de præben. in antiqu. Oldrad. cons. 118. ex vir-

late, & Felyn. in cap. ad aures numer. 14. de rescript.

7 Vicariis † perpetuis congrua portio fructuum debet assignari, ut animarum cura nullatenus negligatur, nec beneficia ipsa debitis defraudentur obsequiis. *Clem. 1. de prab. concil. Trident. cap. 16. de resor. sess. 25. & Rebuff. eod. tract. cong. portio. numer. 24. si verò minor sit, saltem usque ad summam quinquaginta scutorum annuorum est augenda, ut in dict. constit. p. 7. portio autem, ut sit congrua, debet esse conveniens, & competens, ut Vicarius inde commodè vivere possit, glo. in c. vnic. §. sanè in verb. absque pena. 12. de stat. regul. in 6. & Rebuff. in eod. tract. numer. 6. in fin. Peti autem debet hæc congrua † portio coram Ordinariis locorum, quibus spectat tueri ecclesias, ut in pristino statu conserventur. c. de monachis. de prab. cap. fin. §. ubi autem, de decim. in 6. & etiam capitulum, vacante Sede Episcopali, de hac congrua portione poterit judicare, quia hoc est jurisdictionis quod ad capitulum, Sede vacante, transit. c. 1. ne sede vac. gl. in extrav. execrabilis. §. statuimus. in ver. ordinario de prab. & Rebuff. eodem tract. numer. 55. & 47. qui de congrua portione optimè, & copiosè scripsit.*

10 Vicariæ † perpetuæ, ut plurimum. fiunt ex causa unionum parochialium ecclesiarum, quæ cathedralibus, seu aliis ecclesiis, vel monasteriis, beneficiis, seu collegiis aut pijs locis perpetuè uniuntur. c. 7. de reform. sess. 7. & perpetuæ † uniones à quadraginta annis citra factæ ab Ordinariis, tanquam à Sede Apostolica delegatis, examinari debent, & quæ per subreptionem, vel obreptionem fuerunt obten-

tæ, irritæ sunt declarandæ, quæ autem à dicto tempore citra fuerunt concessæ, nondum tamen in toto, vel in parte effectam sortitæ, & quæ in futurum fient, nisi eas ex legitimis, aut aliàs rationabilibus causis coram loci Ordinario, vocatis quorum interest, vocandis, factas fuisse constiterit, per subreptionem obtentæ sunt præsumendæ. cap. 9. sess. 7. c. 13. §. in unionibus verò. sess. 24. & cap. 6. circ. fin. sess. 25. de resor. unio enim etiam ex causa facta, potest dissolui, si tempore procedente est ecclesiæ unitæ multum damnosa. Abb. in cap. 1. num. 3. ne sed. vac.

Subreptio † autem & obreptio differunt, quia subreptio procedit, quando quis in impetratione taceat litteras à parte adversa obtentas, de quibus non facit mentionem, ut si quis beneficium jam alteri beneficio unitum tacita priori unione alteri ecclesiæ obtineat uniri. gloss. fin. in cap. ad audientiam il. 2. in vers. potest dici. de rescript. Obreptiæ verò dicuntur litteræ quando per alicujus operam factum est, quod impetratæ litteræ effugiant plenam intelligentiam Papæ, vel alterius superioris concedentis, aut ejus, qui necessitate juris vocandus est Innoc. in c. cum dilecta numer. 3. de rescript.

13 Uniones, † ut sint validæ, fieri debent vocatis, quorum interest, & dicta verba, quorum interest, ut in dict. cap. 6. habent vim clausulæ: vocatis vocandis, quæ facit semper exequutoriam mistum, etiam si aliàs esset merus, cum dicta clausula sit tantum roboris, ut semper faciat, quod pars audiat, ut ordinæ judiciali servato, ca. exhibita junct. gl. 1. de jud. & Felin. in c. de casero numer. 10. de re: jud. Ideo si beneficium juris patronatus uniatur sine consensu pa-

tronorum, unio eſt nulla *Caputaq. deciſ. 346. par. 3.* quia poſſeſſio, vel res eccleſiæ dari non poſſunt ſine defenſore. *gloſſ. in clem. fin. in ver. deſenſor. de reb. eccleſ. non alien. & ibi Abb.*

14 Nec ꝑ ꝑoteſt uniri parochialis libera, parochiali juſriſpatronatus, etiam cum conſenſu patronorum, niſi patroni renuncient juſriſpatronatus, ne eccleſia libera uniatuſ ſervæ, niſi cum alternativa, ut una vice conferatur eccleſia ad præſentationem patronorum, & altera liberè, ut congreg. conc. declaravit, *ſuper cap. 9. ſ. Congregatio conſuit parochialem, ſeſſ. 2. 5. de reform.*

15 Epifcopi ꝑ tamen, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, transferre poſſunt beneficia ſimplicia; etiam juſriſpatronatus, ex eccleſiis, quæ vetuſtate, vel aliâs collapſæ ſunt, & ob eorum inopiam nequeunt reſtaurari, vocatis ijs quorum intereſt, in matrices, aut aliâs eccleſias locorum eorundem, ſeu vicinorum eorum arbitrio, atque in eiſdem eccleſiis erigere altaria, vel capellas transferre, cum omnibus emolumentis & oneribus, prioribus eccleſiis impoſitis. Parochiales verò eccleſias, etiam juſriſpatronatus ſint, ita collapſas, ut ex fructibus, & proventibus quibuſcunque ad eaſdem eccleſias quomodocunque pertinentibus reſiciantur, & inſtaurentur, procurare tenentur, qui ſi non fuerint ſufficientes omnes patroni, & alij, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum, parochiani, omnibus remediis opportunis, ad prædicta ſunt cogendi quacunq; appellatione, exemptione, & contradictione remota; quòd ſi nimia egeſtate, omnes laborent ad matrices, ſeu viciniores eccleſias transferri, & tam dictæ parochiales,

quàm aliæ eccleſiæ dirutæ in prophanos uſus non ſordides, erecta tamen cruce converti debent, concil. Trident. *cap. 7. de refor. ſeſſ. 21. & ſacra congreg. conc. ſuper eod. cap. in princ.*

16 Quæ omnia ꝑ ꝑoteſt etiam Vicarius, dummodo habeat ſpeciale mandatum, ut per eandem congreg. *ſuper eod. c. 7. in ver. tranſfratur*, quia Vicarius omnia ꝑoteſt quæ pertinent ad juſriſdictionem illius, cujus Vices gerit *l. 1. c. de off. ei. qui ger. vic. alt. c. ult. 9. diſt. c. 1. 9. diſt. & gl. in c. penult. de off. Vic.*

17 Si verò ꝑ parochiani habent aliam eccleſiam non curatam, in qua per modum proviſionis munia parochialia obeantur, & parochialis ſit juſriſpatronatus, & adeò diruta, inopiâque laborans, ut reparati nequeat, aut uniri poſſit eccleſiæ non parochiali cum ſuis redditibus, ad effectum, quò illa in parochialem erigatur: eſt diſtinguendum, quòd, aut accedit conſenſus patronorum, & tunc auctoritate ordinaria ꝑoteſt uniri: quia conſentienti non ſit injuria; aut patroni diſſentiant, & tunc eſt procedendum, vocatis, quorum intereſt, ex diſpoſitione dicti *cap. 7. ſeſſ. 21.* ſed tali caſu præcipuè ſi redditus parochialis ſunt tenues, ad amputandas lites, & ne frivolis oppoſitionibus interim animarum cultus detrimentum patiatur; Viſitator poterit ſuis decretis in viſitatione eccleſiam, in qua munia parochialia obeuntur, in parochialem erigere, etque redditus, ſi quos habet, aut fabricæ ipſius eccleſiæ ſint adſcripti, pro cura animarum ſuſtinenda applicare, parochialemque dirutam profanare, ſeu profanandam, & cruceem ibi, ubi eſt eccleſia vetus, erigendam eſſe, decernere, & ordinare, niſi

nisi intra quatuor menses, aut aliud tem-
 pus in decretis eiusdem visitationis præfi-
 gendum, eadem ecclesiam restauraverint,
 quibus elapsis, ex nunc, prout ex tunc, &
 è contra declarare etiam redditus ejusdem
 veteris ecclesiæ profanandæ in sustentatio-
 nem parochi assignandos, & transferen-
 dos, ac per ipsum nunc, alios parochos
 pro tempore existentes liberè percipien-
 dos, & levandos fore, & esse, decernendo
 copiâ eorundem decretorum valvis seu pa-
 rietibus ejusdem parochialis diruta affigen-
 dam, omnes afficere, ac si singulis perso-
 naliter præsentata foret, illamque affigi
 mandare, & illis non comparentibus, ni-
 hilque, quod relevat deducantibus, termi-
 no præfixo elapso, poterit visitator in exe-
 quutionem suorum decretorum ecclesiam
 profanare, lapides ecclesiæ destructæ, lig-
 na trabes, & alia similia vendere, ad usum
 tamen, & commodum novæ parochialis
 erectæ, & quod tali casu possit ecclesia
 profanari, etiam si jurispatronatus existat,
 probat text. in eod. c. 7. circa fin. sess. 21.
 18 Quinimò ecclesia, quæ est tenuis reddi-
 tus, non dicitur jurispatronatus, cum pa-
 tronus ecclesiæ, nemo efficiatur propter
 rem modicam datam ecclesiæ, nisi tantum
 dederit, quod sufficiat ad necessaria mini-
 strorum, & ad luminaria, cap. nemo, de con-
 secr. dist. 1. gloss. in cap. quicumque, il. 2. 16.
 quæst. 7. Abb. in cons. 106. numer. 2. vers.
 præterea, & secundo, vol. 2. & las. in auth.
 præterea, numer. 5. c. unde vir, & vxor. Un-
 19 de tales tamen patroni parochialis possunt
 compelli ad præbendam congruam susten-
 tationem parochi, vel ad patiendum il-
 lam aliæ ecclesiæ uniri, & ita fuit à sacra
 congregatione decisum sup eod. cap. 5. sess.
 21. de reformat. §. patroni unius.

Et quia Ordinarius sine consensu pa-
 troni non potest regulariter beneficium
 jurispatronatus unire, ut supra, in vers.
 uniones ut sint, illa regula hoc casu fallit,
 si parochialis est exigui redditus, & sic di-
 ruta, ut in ea non celebretur, aut aliàs
 restaurari non possit, quia tunc defici-
 ente ecclesia, quæ constituit corpus juris-
 patronatus, perdit nomen beneficii, ut
 dicitur de beneficio unito, Felin. in cap.
 nostra num. 30. vers. & istis adde. de rescript.
 Gomez. in reg. de anna. quæst. 25. numer. 2.
 & Rot. decis. 11. in princ. de reb. Eccles. non
 alien. in antiq. quo casu redditus illius be-
 neficii qui titulo carent, possunt per visita-
 torem ad aliam ecclesiam transferri, quia,
 qua commodiori Episcopo videbitur rati-
 one, tot fructus sunt redigendi, quot
 pro rectoris, aut parochiæ necessitate de-
 center sufficiant, conc. Trid. in c. 13. vers.
 in parochialibus. sess. 24. de refor.

Episcopi tamen ut aptius quem regunt po-
 pulum, possint in officio, atque obedi-
 entia continere, in omnibus iis, quæ ad visi-
 tationem, ac morum correctionem subdi-
 torum suorum spectant, jus, & potesta-
 tem habent etiam tanquam Sedis Aposto-
 licæ delegati, ea ordinandi, moderandi, pu-
 niendi, & exequendi, juxta canonum sanctio-
 nes, quæ illis ex prudentia sua pro subdito-
 rum emendatione, ac diocesis suæ utilitate
 necessaria videbuntur. Nec ex his, ubi de vi-
 sitatione, aut morum correctione agitur,
 exemptio, aut ulla inhibito, appellatio, seu
 querela, etiam ad Sedem Apostolicam in-
 terposita, exequutionem eorum, quæ ab
 his decreta, mandata, aut judicata fuerint,
 quæquomodo impedire, aut suspendere
 potest, conc. Trid. cap. 1. §. cum igitur
 rei, sess. 13. cap. 1. §. cum igitur
 quo,

quo. *sess. 22. & c. 10. sess. 24. de refor.* & ita super eodem *c. 1. sess. 15. per sacram congreg.* fuit decisum *ut in decis. sub. tit. Nico-tren.* & licet à sententia definitiva in causa correctionis, visitationis, & indebitæ carcerationis admittatur appellatio, non tamen suspendit executionem, nec carceratus interim est relaxandus, *ut in eisdem decis. super eodem cap. in princ. & sub tit. Brundusin* quæ non procedunt, nec habent locum, quando agitur de privatione beneficii, præsertim juris ordine servato, *ut in decis. super eo. cap. 10. ead. sess. 24. sub titulo de appellat. à visit. multis in locis.*

22. Uniones etiam perpetuas quarumcunq; ecclesiarum parochialium, & baptismalium, & aliorum beneficiorum, curatorum, vel non curatorum, cum curatis propter eorum paupertatem, etiam si dictæ ecclesiæ, vel beneficia essent generaliter, vel specialiter reservata, aut qualitercunque affecta, Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati, facere possunt, concil. Trid. *cap. 5. de refor. sess. 21. cap. sicut unire. de excess. pralat. & cap. & temporis, 16. q. 1. congreg. concil. super eod. cap. 5. sub tit. Montisfalsct, & sub tit. Fulginaten. Novarien.* & quando iuxta formam juris, *ut in 2. d. cap. 5. fiunt uniones duarum collegiatarum consensus capituli accedere debet, ele. si vna, dereb. Eccles. non alienand. & ibi Abb. numer. 2. & congregatione concilii super eod. cap. 5. in princ. & sub tit. Aquilan.*

23. Seminario ꝑ puerorum, etiam extra visitationem Ordinarius beneficia simplicia cuiuscunque qualitatis, & dignitatis fuerint, vel etiam præstimoniam, vel præstimoniales portiones nuncupatas, etiam ante vacationem sine cultus divini & illa obtinentium præiudicio, eidem collegio ap-

plicare, & incorporare potest, quæ locum habeant, etiam si beneficia sint reservata, vel affecta. Nec per resignationes ipsorum, beneficiorum, uniones, & applicationes suspendi possunt, vel modo aliquo impediti, sed omnino, quacunque vacatione, etiam si in Romana curia effectum suum sortiantur, quacunque constitutione non obstante, *ut in c. 18. post med. vers. nec non beneficia. sess. 23. reform. & unione vigore d. c. facta, ad eod. sunt valida, ut super eod. sit petere confirmationem à Sede Apostolica, quæ si peteretur, regulariter concedi non solet, ut fuit à sacra congreg. decisum, super d. c. 18. in ver. de beneficiis unitis: non tamen possunt simplicia beneficia ad collationem inferiorum spectantia per Episcopum uniri, ut ead. congreg. ibi. sub tit. Imolen. Nec regularia, ibi, sub tit. Tauricen. Casalen: Nec canonicatus, ibidem, sub tit. Papien, minusque beneficia juris patronatus etiam ecclesiastici possunt uniri, ut ibi sub tit. Gandaven. Nec beneficia Sedi Apostolicæ reservata post illorum vacationem uniri possunt. ibid. sub tit. Camerac. Nec præterea vacantia in mensè reservato, ut ibi sub tit. Aquilan. 2.*

Fieri autem ꝑ debent collegio seminarii uniones servata forma ejusdem *c. 18. cum consilio duorum de capitulo, quorum alter ab Episcopo, alter ab ipso capitulo eligatur, ad duorum de clero civitatis quorum quidem alterius, electio similiter ad Episcopum, alterius verò ad clericum pertineat. ut ibidem ante med. vers. ijdem Episcopi, & fiunt regulariter in synodo diocesana, in qua capitulum cum toto clero reperitur congregatum, sed, si extra synodum fieret deputatio aliàs legitima, esset valida, quia non requiritur*

necess.

necessario, quod in synodo fiat, & cum concilio hoc non disponat, nec nos dicere debemus, tamen in unionibus prædictis, seu decimarum impositionibus favore seminarii faciendis ex dispositione ejusdem. c. 18. præsentia, & consensus eorundem quatuor deputatorum requiritur. ut in eod. c. vers. *isdem Episcopi. & d. in. quia*, quando ¶ datur alicui potestas a lege, & ab eadem adijcitur, quod faciat cum consilio alterius, illud de necessitate requiritur. l. *impuberis ff. de suspect. tur.* 27 & Bart. in l. *Titium. numer. 3. ff. de adm. nist. & peric. tur.* alias factum contra dispositionem d. c. 18. est inutile ipso jure Bart. in l. *non dubium. numer. 21. vers. quandoque lex. C. de leg. & ibi Lal. numer. 54. & quandoque disputare audivi de validitate, aut invaliditate unionum seminariis factarum, defectu præsentia deputatorum, & pro nullis reputari, ad quod animadvertere debent Ordinarii, ad evitandam nullitatem unionum. Et de unionibus hæc pauca mihi obiter dixisse sufficiat, cum adsint tractatus integri super materia unionum ex quibus vberiores fructus quis percipere poterit.*

26 Regrediendo ¶ igitur ad visitationem, à qua aliquantulum digressus sum Episcopi ultra parochiales, & uniones, de quibus c. 7. sess. 7. cum aliis supra allegatis, tanquam sedis Apostolicæ delegati, hospitalia, collegia quæcunque, & confraternitates laicorum, etiam quas scholas, sive quocunque alio nomine eas vocent, visitare possunt, exceptis ijs, quæ sub Regum immediata protectione sunt, sine eorum

27 eod. cap. sub tit. *Mediolanen.* Et licet hospitalia administrentur à laicis, & sint sub protectione Ducum, si aliàs erant ecclesiastica, ab Ordinariis visitari, & Episcopi in eis exequi possunt, quæ in eo cap. 8. continentur, ut fuit ab eadem congregatione decisum super dict. cap. sub tit. *Engubin.* Et si loca pia in eorum fundatione fuerunt exempta ab Ordinario, eadem gaudeat exemptione, cui per conc. non fuit derogatum, ut ibi sub titulo *Hispalen.* Nam per dictam ¶ facultatem concessam Episcopis visitandi hospitalia, & alia loca pia, non excluduntur iudices seculares, quin hujusmodi etiam visitare possint, si hoc eis aliàs legitime competit, ut ibidem sub tit. *Fertran.* non tamen potest Episcopus visitare hospitalia, eremitoria, & confraternitates Religionis Hierosolymitanæ, nisi in ijs, quæ sacramentorum administrationem concernunt, ut ibi sub tit. *Cæsaraugustan.* & Pius V. in Bull. cap. 139. Montispietatis loca sive charitatis, piaque loca omnia quomodocunque nuncupentur, etiam prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem exemptionis privilegio sint munita, ac omnia, quæ ad Deum cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustentandos, instituta sunt, Episcopi ex officio suo, juxta sacrorum canonum statuta visitare, cognoscere, & executioni demandare debent, quacunque consuetudine, etiam immemorabili statuto, aut privilegio non obstantibus ut dict. c. 8. post med. cap. tua, & cap. *Ioannes. de testam.*

28 Visitari ¶ etiam possunt ecclesiæ, quæ in nullius diocesi esse dicuntur ab Episcopo, cujus cathedralis ecclesia est proximior, tanquam sedis Apostolicæ

delegato, si constet, quod proximior existat, alioquin ab eo, qui semel in concilio Provinciali à Prælato loci illius electus fuerit. *cap. 9. de reform. sess. 24.* poteritque Episcopus vicinior, in visitatione eius, qui est nullius diœcesis, illum, si non residet, vel si indiscretas licentias non residendi suis subditis concesserit, monere, ut plebem sibi commissam vnus quisque salutariis verbis pascat. *cap. 2. vers. id vero sess. 5. de reform.* & congreg. conc. *super eod. cap. 9. in ver. ecclesiam est proximior.* & *super dic. cap. 2. sub tit. Marsican.* Licetque Episcopo in actu visitationis ecclesiæ exemptæ, exquirere ab illius ecclesiæ clericis, titulos beneficiorum, & dimissorialium, quarum virtute fuerint ordinati, nisi aliàs in visitatione idem Episcopus exquisiverit, & viderit ut per eandem congreg. conc. *super eod. cap. 3. de reform. sess. 24. in ver. congregatio censuit licuisse Archiepiscopo.*

29 Inferiores † autem, ut Archidiaconi, Decani, & alii in iis ecclesiis, in quibus hætenus visitationem exercere legitime consueverunt, debent assumpto notario de consensu Episcopi per seipso tantum ibidem visitare, visitatores etiam à capitulo deputandi, ubi capitolium jus visitandi habet, prius ab Episcopis sunt approbandi, nec ideo Episcopus, vel eo impedito ejus visitator, easdem ecclesias seorsum ab his visitare prohibetur, & ipsi Archidiaconi, alique inferiores visitationis factæ intra mentem rationem reddere, & depositiones testium, ac integra acta ei exhibere tenentur, quæcunque consuetudine, etiam immemorabilia, atque exemptionibus, & privilegiis quibuscunque non obstant. conc. Trid. *cap. 2. s. Archidiaconi autem sess. 24. de re-*

form. & potest Episcopus præstitueret terminum Archidiacono ad visitationem expediendam, & præscribere comitatum, & equitatum, ne oneri sit ecclesiis, quas visitaverit. congreg. conc. *super eod. c. 3. s. an Episcopus.* Quiverò deputati sunt visitatores à capitulo, sunt ab Ordinariis approbandi, etiam ubi soli capitulo absque Episcopo competit facultas visitandi. congreg. ejusdem conc. *super. eo. cap. 3. s. an vero visitatores, & ibi sub. tit. Salamanin.*

30 Visitare † possunt Episcopi etiam auctoritate Apostolica capitula cathedralium, & aliarum majorum ecclesiarum, illarumque personas, nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententiis, juramentis, concordis, quæ tantum suos obligant auctores, non autem successores, non obstantibus per se ipsos solos, vel illis, quibus sibi videbitur, adjunctis, juxta canonicas sanctiones toties, quoties opus fuerit, ac corrigere, & emendare. conc. Trid. *in c. 4. sess. 6. in prin. & post med. sess. 25. de reform.* & qui vult visitare, ex dispositione dicti *cap. 4.* debet id personaliter agere: si vero ex alis decretis concilii, potest Episcopus id facere per suum Vicarium, vel visitatorem, dummodo sit ipse legitime impeditus, etiam si de visitandis exemptis ageretur. quia *dic. c. 4.* tollit exemptiones. congreg. conc. *super eod. c. 4. s. qui visitare.* eique nulla consuetudo, aut privilegium obstat, *ut ibi super eod. cap. in prin.* & decretum dicti *cap. 4.* non solum comprehendit capitula exempta, sed etiam omnia alia prætendentia, se posse tueri adversus visitationem, siue vigore consuetudinum, siue sententiarum, siue juramentorum, siue

concordiarum, quæ tantum suos obligant auctores, non autem successores, quominus ab Episcopis visitari, corrigi, & emendari etiam auctoritate Apostolica possint, & valeant, ut de voto Rotæ fuit ab eadem sacra congreg. decisum, *ut in declarat. super eod. c. 4. §. congregatio censuit. de voto.* & ita potest etiam visitare res, & bona, rerumque & bonorum capitularium administratores, *ut ibidem. §. prasupposito.*

31 Visitatores ¶ regulares à capitulis generalibus electi eandem habent auctoritatem in suæ congregationis monasteria, ac regulares in eis commorantes, quam alij præfides, ac visitatores in cæteros habent ordines, tenenturque suæ congregationis monasteria frequenter visitare, illorum reformationi incumbere, & ea observare, quæ sacris canonibus, & in sacro concil. Trid. sunt decreta, *ut cap. 8. sess. 25. de regul. & monial.* debentque omnes, & 32 singuli, ad ¶ quos visitatio spectat, paterna charitate, Christianeque zelo munus amplecti, modestoque esse equitatu & famulatu contenti, ac studere, quam celeritè (debita tamen cum diligentia) visitationem ipsam absolvere. conc. Trid. *in d. c. 3. circ. mod. sess. 24. de resor.* & licet celeritè à visitatoribus visitatio sit adimplenda, concilium tamen certum terminum præfigere noluit, hoc visitatorum arbitrio relinquendo. *sacr. congreg. eodem cap. 3. sub tit. Gadicen.*

33 Interim verò ¶ visitatores cavere debent, ne inutilibus sumptibus, cuiquam graves, & onerosive sint, neve ipsi, aut quisquam suorum quidquam procurationis causa, pro visitatione, etiam testamentorum ad pios usus, præter id quod ex reli-

mine, nec pecuniam, nec munus quodeunque sit, etiam qualitercunque offeratur, accipiant, quacunque consuetudine etiam immemorabili non obstante, exceptis tamen victualibus, quæ sibi, ac suis frugaliter, moderateque pro temporis tantum necessitate, & non ultra, erunt ministranda *c. 1. §. procurationes, de cens. in 6. contrafacientes in acceptatione etiam sponte oblato- rum ad dupli restitutionem intra mensem tenentur, quo elapso, & non facta restitutione, suspensionis, & alias pœnas incur- runt. ut in cap. exigit. de cens. in 6. & conc. Trid. eod. cap. 3. §. quod, si quisquam, & vers. interimque c. cavendum c. inter cætera. 19. qu. 3. c. cum apostolus. ext. de cens. & c. exigit. eod. tit. in 6.* pro visitatione autem nihil unquam quis accipere potest, præter victualia, *ut in decis. super eodem c. 3. sub. tit. Mar- sican.* nisi constitutione antiqua caveretur, quòd ex omnibus legatis certum quid pro Episcopo detrahatur, quo casu potest Episcopus, etiam in visitatione, taxam hujusmodi exigere, quòd ad legata pia congreg. *super eod. c. 3. sub tit. Casar augustana,* & ubi adest immemorabilis consuetudo, quòd ab oppidis visitatis tribuantur victualia, & hospitia, à clericis verò certum quid in pecunia, si communitates non conquerruntur, servanda est consuetudo. *ut in d. c. 3. de cens. super eodem cap. 3. sub tit. Casar augustan.* ubi autem est consuetudo, quòd pro visitatione aliquid solvatur, est in optione eorum, qui visitantur, si malint solvere consuetum, potius victualia subministrare, & possunt visitari, modò pecuniam, modò victualia, quotannis præbendo variare, non tamen quòd ad partem, ut pars in victualibus, pars in pecunia exolvatur, *ut in decis. super eodem cap. 3. sub. tit.*

Mediolan. Oxonien. & in fin. ibi, die 13. Augusti 1491.

34 **V**idualia ¶ verò, siue procurationes à visitatis tantum præstari debent: quòd, si consuetudo sit, ut à communitatibus prærentur, ea servanda est, si autem laici visitationem procurare solent, ea etiam consuetudo servari debet, quandiu ipsi voluerint, sed, si recusarent, non sunt cogendi, ut in decis. super pra. cap. 3. sub tit. Vintimilien.

35 **P**otestque ¶ Episcopus iterum visitare ecclesias visitatas ab inferioribus, non tamen punire punitos ab eis; nec ab inferioribus visitatoribus absoluti innocentiam suam iterum demonstrare tenentur, ut in decis. ibi sub tit. Buscoducen.

36 **P**otest etiam ¶ Episcopus visitare cumulativè, quòd ad omnia beneficia subdita Abbati habenti quasi Episcopalem jurisdictionem, ut ibi sub tit. Caseri Durantis, & cogere Præpositum exemptum solitum visitare, ad visitandum quolibet anno per se ipsum, & intra mensem rationem reddere, dictaque testium eidem Episcopo exhibere, exemptione non obstante, ut ibidem in decis. sub tit. Cremonen. & per villas exiens, ut sacramentum confirmationis tantum conferat, prandia enormiter ¶ fieri permittere non debet, sed secundum mediocritatem uniuscujusque loci convivium debet præparari, ne eo prætextu pauperibus damna inveniuntur, ut cap. fin. post med. 10. quest. 3. Minorique quo possunt equitatu, & sanulatu debent visitatores esse contenti, ut in eod. cap. 3. circa medium. Et

37 **P**rotoniam ¶ contra Episcopos visitantes, 39 constar antiquitus plures querimonias fuisse delatas, ut in cap. cavendum, & cap. inter cætera, eadem quest. 3. qui quinquage-

narium numerorum evectionum excedebant, ut in eodem cap. inter cætera, s. cum verè, & ibi gloss. in ver. quinquagenarium, & in extravag. benedicti, quæ incipit, va electionis, de censib.

Propterea fuit postea numerus præfinitus, & statutum, quòd Archiepiscopi visitantes pro diversitate Provinciarum, & facultatibus ecclesiarum, 40. vel 50. evectionum numerum. Episcopi autem 20. vel 30. Cardinales 25. sed non loquitur de Cardinalibus. S. R. E. nunquam excederent, Archidiaconi 5. vel 7. ad summum, Decani, idest Archipresbyteri rurales, ut hodie Vicarij Foranei sub Episcopis duobus equis contenti esse deberent nec cum canibus, venatoribus & avibus, sed ita procedere debent, ut non quæ sunt sua, sed, quæ Iesu Christi quærere videantur, non sumptuosas epulas appetere, sed cum gratiarum actione, quod honestè, ac competenter illis fuerit ministratum recipere debent, cap. cum Apostolus, s. quo circa de cens. ne contra eos dicatur, quòd vix cautela diversorum coquorum eos potest satiari, unde ex nimia ingurgitatione os olet, ut ibi per gloss. in verb. sumptuosas. Et dictus numerus secundum tolerantiam, est ad summum statutus, in illis locis in quibus ampliores sunt redditus, & juxta ecclesiæ facultates potest observari. In pauperibus autem locis tantus numerus haberi non debet: ne ex tolerantia majorum minores merito doleant se gravari, ut eodem cap. cum Apostolus, s. sane, & ibi Abb. num 3.

In concilio ¶ autem primo Provinciali Mediolanen. à sanctæ memoriæ Carolo Cardinali Borromeo celebrato, auctoritate Apostolica confirmato, numerus fuit præ-

- præscriptus, ne Episcopi comitatum ha-
beant nisi necessarium, in quo plures om-
nino non sint quindecim hominibus &
jumentis duodecim, & quod si plures dux-
erint, suis sumptibus alant, *ut eo. Conc. 1. de
visit. qui comitatus fuit reformatus, ne
deinceps plures quam homines decem, &
jumenta septem ad summum, secum in
visitando conducant, supputata hoc nume-
ro Episcopi jam persona, ut in conc. Pro-
vinc. 4. eodem. tit. de visit. Episcopis gradu
inferiores in visitatione longè pauciores
hominibus, & jumenta habere debeant, ut
ibid. dicto conc. 4. eod. tit.*
- 40 Inferioribus ¶ autem visitationibus re-
gulariter tria jumenta sufficere debent,
quorum unum visitatori, aliud secretario,
& reliquum clerico, seu famulo, qui ves-
tes, & pannos lineos, quæ necessaria sint,
secum deferat, præter eum, qui pedester
visitatorem sequi, eique inservire debeat:
nisi concionatoris, confessarijvè officio,
in eadem visitatione uti vellet, quo casu
quartum jumentum esset addendum. Et
dum primò ad oppidum Lucernæ, aliaque
loca vicina in diœcesi Taurinensi pro-
bon. mem. Hieronymum tunc Archi-
episcopo, & S. R. E. Cardinali Ruvere,
ac demùm in Vercellen. diœcesi, quàm
totam visitavi, uti vicarius generalis visita-
toris officio fungerer, eodem numero trium
semper fui contentus, & sufficere expertus
sum.
- 41 Interdum ¶ enim quæri contingit, quid
veniat victualium appellatione, & non
sumptuosæ epulæ comprehenditur, *c. cum
Apostolus, vers. nec sumptuosas, de cens. sed
frugales, moderatæque pro temporis
tantum necessitate, sunt ministrandæ,
concil. Trident. cap. 3. post med. sess. 24. de*
- 42 *reform.* Prælati vero, qui ¶ delicijs affluunt,
& inter epulas, atque lascivias pudicitiam
servare se credunt, ut propheticus sermo
describit, eijsendi sunt de spaciosis domi-
bus, lautisque convivijs, & multo labore
epulis conquistis: & si vis seire, quo eijsi-
endi sunt propter malas cogitationes, &
opera sua, Evangelium lege, in tenebras,
scilicet, exteriores, ubi erit fletus, & stridor
dentium. An non confusio, & ignominia
est, Iesum crucifixum, pauperem, & esuri-
entem fartis prædicare corporibus,
& jejuniorum doctrinam rubentes
buccas, tumentiaque ora proferre. Si in
Apostolorum loco sumus, non solum ser-
monem eorum imitemur, sed etiam con-
versationem, & abstinentiam, Sanct. Hie-
ron. *relatus in cap. Ecclesie principes 35.
dist.*
- 43 Si autem ¶ Episcopi, eorumvè Vicarij
indiguerint, necessaria congruè sunt illis
subministranda, ut equi, vestes, familia, &
alia opportuna, præter victualia, sicut pa-
rarent sibi ipsis, si visitarent, *cap. si Episcopus,
ubi gloss. in ver. providere de off. ord.
in 6. quam gl. opinionem videtur approba-
re Ianoc. in c. procuraciones. de cens. Et hæc
opinio in terminis, gloss. est vera, quia epi-
scopo pauperi, ut quam plures reperiun-
tur, non sunt deneganda necessaria ad vi-
sitationem, cum secundum Apostolum
non sit magnum, si ab eo metantur tem-
poralia, per quem spiritualia seminantur,
Paul. 2. ad Corinth. c. 9. & d. c. si Episcopus, de
off. ord.*
- 44 Si verò ¶ Episcopus est dives, tunc vi-
ctualibus tantum sibi, equisque ministran-
dis, ut in eadem extravag. benedicti, in
ver hujusmodi, sine equorum vecturis de-
bet esse contentus cum equorum victuræ,
& alia

§ 2

& alia necessaria indigentibus solùm debeantur; ex supra allegatis, nisi aliter se haberet consuetudo, quæ est servanda, *us in dict. decis. super cap. 3. de resor. sess. 24. sub tit. Vintimilien.* Quia consuetudo ¶ pro lege habetur, *cap. consuetudo, distinctione 1. & Bart. in l. 1. denique, num. 1. ff. de acqu. plu. arc.*

46 Frequens ¶ est quæstio in actu visitationis, & post publicationem decretorum in visitatione factorum, qui ad impensas pro ecclesiis, oratoriis, capellis, & altaribus fabricandis, vel restaurandis, aliisque juxta formam decretorum in visitatione factorum, ad ecclesiarum cultum, & ornatum parandis teneantur: & est distinguendum, quia juxta qualitatem, & statum beneficiorum diversimodè debet statui, & ordinari.

47 Si enim ¶ quæritur de parochialibus, quarum præsertim causa plures oriuntur difficultates; officium visitoris hoc casu præcipuum erit, de investiganda veritate valoris reddituum parochialis ecclesiæ, qui aut sunt certi, nempe, consistentes in prædiis cultis, & fructiferis, seu pensionibus prædiorum, & domorum; vel sunt incerti, ut qui consistunt in decimis, aut primitiis, quæ non habent certam quoram taxatam, quid & quantum parochiani parrocho persolvere teneantur, vel sunt omninò incerti consistentes in oblationibus, & elemosynis penitus incertis.

48 Primò casu, ¶ cum super parochialium ecclesiarum fructibus, qui non excedunt summam ducatorum centum, pensiones annuæ reservari minime possint, obstantes decreto sacri concilij Tridentini, *cap. 23. de reform. sess. 24.* sequitur, ¶ quòd sacrum

49 concilium quòd novit, quæ parochis sunt

necessaria ad eorum congruam sustentationem, dictam summam taxaverit, pro necessariis eorum alimentis, & indumentis; nec cum minori annuo redditu decenter vivere possunt; cum quilibet parrochus saltem unum clericum illi interviuentem habere debeat, & propterea quòdlibet ¶ beneficium præsumatur esse annui redditus pro vita duorum, *cap. ut quisque, junct. gloss. in verb. clericum, de vit. & honest. cler. & Felyn. in cap. ad aures. numer. 4. vers. tertia conclusio, de rescript.*

50 Licet ¶ enim, qui parochiales ecclesias obtinent, ad reparationem ecclesiarum cogi possint: hoc procedit, cum de redditibus, quæ sunt ipsius ecclesiæ: eis supersunt ultra necessariam sustentationem, quòd tunc conferre teneantur, ut probat text. in *cap. de his, de eccles. adific. & reparan.* aliàs non, quia clerici ¶ vivere debent de patrimonio Iesu Christi, cuius obsequio deputantur, *c. cum secundum de præben.*

Quando verò ¶ parochialium fructus excedunt dictam summam centum ducatorum, tunc si agitur de fabrica totius, vel majoris partis ecclesiæ, seu domus canonicalis, partes visitoris erunt in condemnando parrochum ad concurrendum cum parochianis, pro illa portione, ad quã arbitrio boni viri erit condemnandus, non autem in tota illa quantitate pecuniarum, quæ excedet summam centum ducatorum, quia non ita strictè est illa summa perstringenda, quin etiam pro qualitate loci, & personæ ¶ majores redditus parrocho debeantur, & illi ducati centum rectori liberi remanere debent, ut est ¶ de mente Pontificum, qui in reservationibus pensio-

penfionum, apponunt claufulam, quòd 60
 ducati centum remaneant liberi pro recto-
 re, & illud verbum, † liberi, habet latam
 56 fignificationem, quòd fint integri fine
 diminutione deductis oneribus, & expen-
 fis in illis recolligendis gloss. in cap. gravis.
 in ver. fructus, de restit. spol. l. 1.
 & ibi Paul. de Castr. c. de fruct. &
 lit. expens. Bald. in cons. 53. in fin.
 volum. 1. & computantur respectu utili-
 tatis, quæ habetur in apportatis in
 absentia. Staphil. de grat. expectat. nu-
 mer. 64. & 65.

Si autem † agatur de reparatione ec-
 57 clesie parochialis, quæ pauca indigeat re-
 stauracione, nempe, incrustacione, dealba-
 tione, in aliqua muri parte restauracione,
 & his similibus, careatque paramētis, &
 aliis ad ornatum, & usum altaris, vel sacri-
 stie necessariis, tunc parochus usque ad
 tertiam partem sumptus, qui erunt submi-
 nistrandi, taxari poterit, & condemnari,
 vel eidem parochus portio calices, para-
 menta, mappas, corporalia, & purificato-
 ria comparanda concernens, poterit af-
 signari. Quamvis enim parochus ex paro-
 64 chiali percipiat ultra ducatos centum, non
 propterea parochiani à fabrica, & restau-
 ratione parochialium sunt exempti, sed re-
 gulariter ipsi totum, vel partem contri-
 buere tenentur; & à viris pijs secularibus
 58 præcipue † parochiales ecclesie, impensa
 Universitatum fabricantur. c. futuram. §.
 ab illo 12. qu. 1. cap. nemo Ecclesiam, & c. si
 quis de consecr. dist. 1.

Nam † Constantinus primus fabricam
 59 templi primæ Sedis Beati Petri instituit,
 adeò ut sedem imperialem relinqueret
 Beato Petro, successoribusque suis pro-
 futuram, licentiamque per univēsum or-

bem, † sub suo degentibus Imperio fabri-
 candi ecclesias concederet, ut dicto cap.
 futuram.

61 Quapropter † ecclesiarum numerus
 fuit postea ab Imperatoribus, aliisque
 principibus, ac pijs viris auctus, & quoti-
 die Deo benedicente augetur. auth. ut de
 term. sit. num. cler. colum. 1. quando verò ec-
 62 clesia † per aliquam ædificatur, debet tan-
 ta dos ei constitui, ut presbyteri, & alii ec-
 clesie inservientes possint sustentari, lumi-
 naria haberi, hospites recipi, & iura Epi-
 scopalia persolvi, ut inquit Bart. in dict.
 auth. nu. 1. auth. ut nul. s. b. ric. orat. dom. col.
 5. & facit text. in c. 2. §. ubi autem, de decim.
 in 6. & c. 1. de præb. eod. lib.

63 Cum enim, † qui altari servit, de altari
 vivere debeat. cap. ex his. 12. qu. 1. & c. cum
 secundaum. de præb. non sunt parochialium
 Ecclesiarum Rectoribus alimenta, ad eo-
 rum statum necessaria, minuenda, quia, os
 bovi trituranti non est alligandum. Deut.
 cap. 25. c. ecclesias. vers. irem non alligabis.
 13. quest. 1. & c. extripanda vers. cum igitur
 de præb.

64 Secundò casu, † quando redditus pa-
 rochialis consistunt tantum in decimis, &
 primitiis, ex quibus parochus non recipit
 certum, & determinatum redditum sin-
 gulis annis, informationes summarie à
 viris non suspectis in actu visitationis sunt
 sumendæ: & anno fertili cum sterili, per
 quinquennium tunc proximè elapsum,
 calculato, ut redditus ecclesiastici calcula-
 ri, & communiter æstimari solent, ut
 post Bar. Abb. Felyn. & alios, quos citat,
 tenet Gomel. in reg. de val. exprim. quest.
 ult. si redditus parochialis annis singulis
 summam centumducatorum excedunt,
 tunc parochus modo, quo supra concur-
 rere

rere debet, quia, ubi est eadem ratio, idem jus statui debet, *cap. translato*, & ibi glos. *fin. de constit.*

- 65 Tertio casu, ¶ si fructus parochialis sunt aded tenues, ut non excedant annuum redditum decem, aut viginti scutorum, ut quamplures pluribus in locis reperiuntur, & parochus nullos alios redditus percipiat, quam incertas altaris, & alias oblationes, quæ arbitrio fiunt, & quibus parochus malè vestitus, vix pane siliiginis, aut alterius misturæ deterioris conditionis victitare potest, ut pluribus in locis in montanis diocesis Vercellen. vidi, tunc parochus in nihilo concurrere debet, ex supra in primo casu allegatis sed, parochiani omnia onera subire tenentur: & ubi-
 66 cunque ¶ viget talis pia consuetudo, quod parochiani omnia onera, tam concernentia fabricam, quam ornatum altaris, ceram, olumque in lampade ardens, & alia subministranda subeant, ut pluribus in locis vidit. illa est servanda. Hæc & alij in c. i. de Eccl. adific. quia consuetudo habet vim legis l. i. § denique. vers. sane enim, & ibi Bart. n. i. ff. de aqua pluvia. arc.
 67 Sacrum ¶ concilium Tridentinum indigentia parochorum cupiens providere, ut congruè sustentari valeant, decrevit, quodd. Episcopi curent, ut si per beneficiorum unionem fieri non possit, per primitiarum, vel decimarum assignationem, aut per parochianorum symbola, ac collectas, aut qua commodiore eis videbitur ratione tantum redigatur, quod pro rectoris, & parochi necessitate decenter sufficiat. ut in c. 13. sess. 24. de resor. quo fit, ut cum parochis indigentibus provideri voluerit, ultra vires gravari non possint.
 68 Quæri ¶ etiam solet, quando parochia-

les ecclesiæ sunt juris patronatus, quis teneatur ad fabricæ constructionem, & restaurationem, si vetustate, aut alio casu collabantur, & est distinguendum, quia, aut ecclesia habet fabricam cum redditibus particularibus, & sufficientibus, ut pluribus in locis habent ecclesiæ cathedrales, & collegiatae, & tunc ex redditibus fabricæ ecclesiæ sunt ædificandæ, & restaurandæ ut in c. unio, ubi etiam gl. 10. qu. 3. & Lambert. de jur. pat. art. 2. 7. qu. princ. lib. 3. n. 7. aut nulla adesse portio fabricæ assignata, & ecclesia habet amplos, & sufficientes redditus, pro rectoris sustentatione, & ecclesiæ ædificatione, aut restauratione, & tunc, nisi contraria vigeat consuetudo, de redditibus ejusdem parochialis erit ecclesia restauranda, ut cap. de his, de ecclesi. adific. concurrentibus etiam aliis beneficiatis in eadem ecclesia existentibus, ut per Lambert. eod. n. 7. vers. aut sumus.
 Si verò rectori ¶ deductis sumptibus ad sui sustentationem necessariis, de quibus supra, non super sunt redditus, cum quibus ecclesiam possit restaurare, se illius restorationi concurrere, tunc, si est juris patronatus parochianorum, tenentur ipsi parochiani ad illius ædificationem, & restaurationem, tam in corpore, quam in membris, ut in fabrica, cæpanilis, sacristia, & domus canonicalis, in locis, in quibus aliàs non fuerunt fabricæ, aut reperiuntur vetustate collapsæ, quia domus canonicalis, campanile, & sacristia veniunt accessorie ad ipsam ecclesiam, & ¶ accessorium sequitur naturam sui principalis. c. si super gratia. de off. del. in 6. c. accessorium de reg. jur. eo lib. Pau de citad. in terminis de iure patr. in 6. par. art. 5. quæst. 3. & Lambert. eodem. tit.

71 Ecclesiæ ꝑ autem, quæ sunt juris patronatus unius familiæ, vel personæ, deficientibus redditibus, quibus possint à rectoribus restaurari; quaeritur, an patroni in solidum, vel pro certa parte, ad earum restorationem teneantur, & tenet Lambert. clarum esse, quòd non, quia ex prima fundatione, constructione, & dotatione acquisitum est jus patronatus, ut c. nobis, de jure patr. Fecit enim, quòd debuit, & habuit, quòd à jure inductum est, scilicet jus patronatus, nec ad aliud tenetur, ut inquit Lambert. de jure patr. lib. 3. art. 2. qu. 7. princip. num. 5. sacrum tamen concilium Trid decrevit parochiales ecclesias, etiam si juris patronatus sint, refici, & instaurari ex fructibus, & proventibus quibuscunque ad eandem ecclesias quomodocunque pertinentibus, qui si sufficientes non fuerint, patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis ecclesiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum parochianos omnibus remediis opportunis cogi mandavit, omnia appellatione, exemptione, & contradictione remota. ut in c. 7. §. Parochiales verò siff. 21.

72 Patronus autem ꝑ parochianis, quòd ex dotatione fundatione, & constitutione jus patronatus, ac illius fructus, qui in presentatione consistunt, acquisivit. c. consultationibus de jure patron. & Lambert. eo. tit. lib. 1. par. 1. art. 9. qu. 8. princip. nu. 12. ultra honorantias primi loci, quo in sessionibus, & processionibus gaudet, & quòd præ aliis honoretur. dict. cap. nobis. §. fin. de jur. patr. & Lambert. 1. quæst. princ. lib. 3. n. 9. to. & 11. eod. tit. tenetur ad restorationem concurrere.

Pluries enim quaeri solet in novæ parochialis ecclesiæ constructione, vel amplia-

tione, aut restoratione, an per capita personarum, vel capita domorum, seu per solidum, & libram impensa sit dividenda, & quòd per capita onus impensæ distribui debeat, dicendum videtur, quia, cum ecclesia omnibus æqualiter inferviat, & non sit acceptio personarum, ea nec quemquam. circa med. de consecr. dist. 4. nec minorem locum in ea teneat pauper, quàm dives; sed æqualiter possideant, tam rusticus, quàm nobilis, ita, & æqualiter concurrere debent. Bal. in l. omnium C. de vect. Et omnis aliis, quæ adduci possent, puto, quòd non per capita hominum, nec per capita domorum, sed, quòd ꝑ ad solidum, & libram ædificationes, & restorationes parochialium ecclesiarum, ubi ex redditibus ecclesiasticis fieri non possunt, sint faciendæ. Cum enim ædificationes, & restorationes ecclesiarum parochialium fiant ad publicam utilitatem, & ad publicum usum omnium consecrentur Bar. in l. sacrilegi, nu. 2. ff. ad l. Iuliam pecul. ad constructionem operis publici incolæ pro rata sui æstimi conferre debent. l. omnes provinciarum & ibi Salic. C. de oper. publ. facien. l. propter. & ibi Bal. n. 12. C. qui bon. ced. poss.

74 Hæc autem, ꝑ onera extraordinaria, quæ pro necessitate, & utilitate publicæ inducuntur, ordinariis, & merè realibus æquiparantur. l. omnes omnino. C. de annon. & tribut. lib. 10. l. munera. C. de muner. patr. eodem lib. & Oschal. de c. 95. numer. 44. ideo pauperes, ꝑ & divites secundum quantitatem patrimonij, non secundum numerum personarum collectas pati debent. l. ubi gloss. in verb. inopes, & ibi Bar. nu. 8. C. de apoc. publ. lib. 10. idem Bar. in l. 4. §. actor. ff. de re. judic. Afflict. super constic. Neap. de contum.

Vniuersit. numer. 9. cum alijs supra allegatis.

Præmissa etiam procedunt, ubicunque parochiales ecclesiæ nullos redditus, vel adeo tenues habent, ut parochi certa annua, vel menstrua pecuniæ summa à parochianis conducantur, quia collectæ pari modo per solidum, & libram juxta

76 † enim eadem ratio militet, idè jus statui debet. *l. i. h. ff. ad l. Aquil. Crav. cons. 183. n. 3.*

77 Maxima † autem oriretur injustitia, si in dictis casibus per capita hominum, vel capita domorum collectæ essent persolvendæ, quia ut plurimum pauperes nihil possidentes, & ex eorum labore, & industria tantum viventes, sunt prole onusti, ita quod si per capita hominum, pauperum, qui numero multi sunt, in majori pecuniarum summa concurrere cogentur, & gravius onus sustinerent, quam ditiores: si

78 Inter pauperes enim, & divites etiam rusticos, maxima habetur differentia. Divites enim sunt de Consilio, administrant bona communia, habent inter se officia, prærogativas, honorantias, ditiores baldachinum ferunt, habent particulares sepulturas, & sedilia in decentioribus locis ecclesiæ: & pauperes verò stant in locis à choro remotioribus, sepeliuntur in cœmeterio extra ecclesiam, & non participant de honoribus, quibus divites gaudent. In distributione candelarum quæ singulis annis fit in solemnitate festivitatis Purificationis

B. Mariæ, divitibus majores distribuuntur, & ideò, qui honoribus, & commoditatibus præcellunt, congruum est, ut majori gravamine onerentur, argum. text. in *l. secundum naturam, ff. de regul. juris, & cap. qui sentit, eod. tit. in 6.*

79 Magnates verò † ac locorum primates, quò cæteris potestate præminent, ac dignitate præfulgent, eò in divitiarum operum sumptibus ad pauperum subiectorum levamen largiores, ac munificentiores esse debent, illi enim inter cætera, variis gaudet honoribus, à subditis tanquam Reipublicæ columina venerantur, ad eorum nutum populus univèrsus obtemperat. Et sicut etiam ad ipsorum habitationem decentiores ac honoratiores civitatis ædes assignantur, ita & in templis, & ecclesiis, ubi ad divina peragenda convenitur, supremas in populo sedes non ipsi solum sed & tota illorum familia obtinet. † At hic haud prætermittam, quod alicubi non satis laude dignum fieri solet. Ubi locorum domini, & qui nobilitate, aut magistratus honore præcellunt sedes sibi in ipso Ecclesiæ choro habere prætendunt, easque nulla loci, qui Dei sacerdotibus rem divinam facientibus tantum dicatus est, ratione habita, ibi constituere non dubitant, antiquorum Imperatorum vestigia, minimè, ut æquum esset, æmulantes. Theodosius enim (ut alios memorandæ pietatis, ac sanctitatis taceam) Junior Imperator templum ingressus sacra altaria manerum tantum offerendorum gratia accedebat, quibus oblati, ad extimam communeque atrium mox se recipiebat, ut testat. Baron. in *lib. ann. Eccles. tom. 5. ann. 413. pag. 158. in fin.*

Finis Secundæ Partis.